

Thuật toán và chủ đề tâm linh trên mạng xã hội

ISSN: 2734-9195 15:30 20/03/2026

Người học Phật càng cần giữ cho mình sự tỉnh táo. Bởi con đường tâm linh không được xây dựng từ những trào lưu nhất thời, mà từ sự học hỏi, quán chiếu và thực hành bền bỉ trong đời sống.

Sau khi bàn về **khủng hoảng niềm tin tâm linh** và vai trò của trí tuệ trong việc định hướng niềm tin, một câu hỏi khác tiếp tục được đặt ra: *trong thời đại mạng xã hội, niềm tin tâm linh của chúng đang được hình thành như thế nào?*

Khi các nền tảng số ngày càng chi phối đời sống thông tin, không ít nội dung tâm linh được lan truyền mạnh mẽ, thậm chí trở thành những “trào lưu” thu hút hàng triệu lượt xem. Nhưng phía sau sự lan truyền ấy không chỉ là nhu cầu tâm linh, mà còn là sự vận hành của các thuật toán mạng xã hội, những hệ thống vô hình có khả năng lựa chọn, khuếch đại và lặp lại các nội dung mà người dùng dễ bị cuốn theo, thậm chí bị thao túng.

Khi tâm linh trở thành nội dung lan truyền

Hình minh họa được tạo bởi AI

Trong vài năm trở lại đây, mạng xã hội xuất hiện ngày càng nhiều nội dung liên quan đến tâm linh. Từ các video chia sẻ giáo lý, những buổi livestream giảng đạo, cho đến những hiện tượng được gọi là “khây nổi tiếng trên mạng”, các chủ đề tâm linh không còn chỉ tồn tại trong không gian chùa chiền hay sách vở, mà trở thành một phần của dòng chảy thông tin hằng ngày trên các nền tảng số.

Một đoạn video nói về nhân quả, một bài chia sẻ về nghiệp báo, hay một câu chuyện “linh ứng” có thể nhanh chóng thu hút hàng trăm nghìn, thậm chí hàng triệu lượt xem. Điều này cho thấy nhu cầu tìm kiếm ý nghĩa tinh thần của con người trong đời sống hiện đại vẫn luôn tồn tại và thậm chí ngày càng mạnh mẽ.

Tuy nhiên, sự lan truyền mạnh mẽ của những nội dung này không chỉ đến từ nội dung tâm linh tự thân, mà còn liên quan đến cách các nền tảng mạng xã hội vận hành. Thuật toán của các nền tảng thường ưu tiên những nội dung có khả năng tạo ra cảm xúc mạnh như hy vọng, lo lắng, sợ hãi hay tò mò, những yếu tố vốn rất dễ xuất hiện trong các câu chuyện tâm linh.

Chính vì vậy, không ít nội dung tâm linh được lan truyền nhanh chóng, vượt xa cả những nội dung về chính trị, giáo dục hay học thuật.

Niềm tin theo thuật toán

Một đặc điểm quan trọng của mạng xã hội là khả năng cá nhân hóa nội dung. Khi người dùng xem hoặc tương tác với một chủ đề nào đó, hệ thống sẽ tiếp tục đề xuất những nội dung tương tự nhằm giữ họ ở lại nền tảng lâu hơn.

Hình minh họa "buồng vang thông tin" được tạo bởi AI

Trong trường hợp của các nội dung tâm linh, điều này có thể tạo ra hiện tượng mà nhiều nhà nghiên cứu truyền thông gọi là **“buồng vang thông tin”**, nơi người dùng liên tục tiếp nhận những quan điểm giống nhau mà ít có cơ hội tiếp xúc với các góc nhìn khác.

Chẳng hạn, nếu một người bắt đầu xem các video nói về nghiệp báo hay các câu chuyện tâm linh kỳ bí, hệ thống sẽ tiếp tục đề xuất những nội dung cùng chủ đề. Theo thời gian, dòng thông tin mà người đó tiếp nhận có thể trở nên ngày càng đồng nhất, khiến niềm tin được củng cố chủ yếu bởi sự lặp lại của thông tin, chứ không hẳn bởi sự tìm hiểu sâu sắc hay quá trình suy xét độc lập.

Trong hoàn cảnh như vậy, niềm tin rất dễ hình thành theo một chiều. Người tiếp nhận thông tin có thể cảm thấy mình đang tiếp cận với “sự thật”, trong khi thực tế họ chỉ đang nhìn thấy một phần nhỏ của bức tranh toàn cảnh.

Nguy cơ của tâm linh trào lưu

Khi tâm linh trở thành một nội dung lan truyền mạnh mẽ trên mạng xã hội, một số biểu hiện đáng suy nghĩ cũng dần xuất hiện.

Trước hết là hiện tượng **thần tượng hóa** cá nhân. Một số người có khả năng truyền đạt tốt hoặc sở hữu phong cách thu hút có thể nhanh chóng trở thành những nhân vật có sức ảnh hưởng lớn trong cộng đồng mạng. Điều này tự thân không phải là vấn đề tiêu cực, nhưng khi niềm tin của công chúng đặt quá nhiều vào cá nhân thay vì vào giáo pháp, sự lệch hướng rất dễ xảy ra.

Bên cạnh đó, tâm linh đôi khi bị biến thành một dạng **nội dung giải trí**. Những câu chuyện ly kỳ, những lời hứa hẹn về “chuyển vận”, “giải nghiệp nhanh” hay “thay đổi vận mệnh” có thể thu hút sự chú ý của người xem, nhưng lại khiến việc tìm hiểu giáo lý trở nên hời hợt.

Một biểu hiện khác là xu hướng coi tâm linh như một **“liều thuốc nhanh”** cho những khó khăn trong đời sống. Khi đối diện với áp lực công việc, khủng hoảng tâm lý hay những biến động cá nhân, nhiều người tìm đến các nội dung tâm linh với hy vọng nhận được giải pháp tức thì. Tuy nhiên, khi kỳ vọng không được đáp ứng, sự thất vọng có thể dẫn đến một dạng khủng hoảng niềm tin mới.

Người học Phật cần tỉnh táo trước “thuật toán niềm tin”

Hình minh họa được tạo bởi AI

Trong giáo lý Gautama Buddha, niềm tin chân chính không tách rời trí tuệ và sự quán chiếu. Niềm tin không phải là sự chấp nhận thụ động, mà là kết quả của quá trình tìm hiểu, suy xét và trải nghiệm trong đời sống.

Điều này càng trở nên quan trọng trong thời đại mạng xã hội, khi thông tin không chỉ được truyền đi bởi con người mà còn được lựa chọn và khuếch đại bởi các hệ thống thuật toán. Những nội dung được nhìn thấy nhiều nhất chưa chắc đã là những nội dung sâu sắc nhất và sự lan truyền rộng rãi cũng không đồng nghĩa với giá trị chân lý.

Vì vậy, người học Phật trong thời đại số cần giữ cho mình thái độ tỉnh thức trước dòng chảy thông tin. Thay vì vội vàng tin vào những nội dung lan truyền trên mạng, mỗi người cần học cách quan sát, suy xét và đối chiếu với giáo pháp.

Niềm tin nếu được đặt trên nền tảng của trí tuệ sẽ trở thành động lực giúp ta sống thiện lành và tỉnh thức hơn. Ngược lại, nếu thiếu sự soi sáng của trí tuệ, niềm tin rất dễ bị cuốn theo những trào lưu nhất thời của thời đại.

Thay lời kết

Mạng xã hội có thể giúp những nội dung tâm linh lan tỏa nhanh hơn bao giờ hết. Chỉ trong vài phút, một bài giảng, một câu chuyện nhân quả hay một thông điệp đạo lý có thể tiếp cận hàng nghìn, thậm chí hàng triệu người. Ở một góc nhìn tích cực, đó cũng là cơ hội để những giá trị tinh thần được chia sẻ rộng rãi hơn trong đời sống hiện đại.

Nhưng chính tốc độ lan truyền ấy cũng đặt ra một câu hỏi quan trọng: **liệu điều đang lan truyền là giáo pháp chân chính, hay chỉ là những nội dung tâm linh mang tính trào lưu?**

Kinh Pháp Cú, Phẩm Ngu (kệ 63) có dạy:

“Người ngu nghĩ mình ngu,

Nhờ vậy thành có trí.

Người ngu tưởng mình trí,

Thật xứng gọi chí ngu”.

Lời dạy này nhắc nhở rằng điều nguy hiểm nhất không phải là thiếu hiểu biết, mà là sự ngộ nhận về hiểu biết của chính mình. Khi con người tin rằng mình đã nắm được chân lý chỉ nhờ những thông tin lặp lại trên mạng, họ rất dễ rơi vào ảo tưởng tri thức.

Trong thời đại mà thuật toán có thể khuếch đại một nội dung chỉ trong thời gian ngắn, người học Phật càng cần giữ cho mình sự tỉnh táo. Bởi con đường tâm linh không được xây dựng từ những trào lưu nhất thời, mà từ sự học hỏi, quán chiếu và thực hành bền bỉ trong đời sống.

Và cũng từ đó, một câu hỏi khác tiếp tục được đặt ra: giữa thời đại của hình ảnh, danh tiếng và sức lan truyền trên mạng xã hội, đâu là thước đo thực sự của đời sống trí tuệ và nhận thức chân chính?

Tác giả: **Ánh Nhiên Đăng**

Chú thích: Bài viết thể hiện góc nhìn, cách hành văn và lập luận riêng của tác giả.